

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської та фіно-угорської філології

Курсова робота

на тему: Граматична категорія роду в англійській та українській мовах

студентки групи Па 02-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша - англійська
освітньо-професійної програми Англійська мова і
друга іноземна мова: усний і письмовий переклад у
бізнес-комунікації
Горбунової Анни Валеріївни

Науковий керівник:

доцент

Черненко О. В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugric Philology

Term Paper

The grammatical category of gender in English and Ukrainian

Horbunova Anna

Group PE 02-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

OLHA CHERNENKO

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1.Теоретичні аспекти граматичної категорії роду.....	6
1.1 Основні напрямки гендерних досліджень	6
1.2.Спосіб формування роду.....	8
Висновки до Розділу 1.....	10
РОЗДІЛ 2. Особливості вираження роду в англійській мові.....	11
2.1 Граматичні та лексичні особливості вираження роду в англійській мові	11
Висновки до Розділу 2.....	15
РОЗДІЛ 3.Специфіка граматичної категорії роду в українській мові.....	17
3.1 Системи вираження роду в українській мові	17
Висновки до Розділу 3.....	20
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	22
РЕЗЮМЕ	23
SUMMARY	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25

Вступ

Протягом багатьох століть сформувалися стійкі стереотипи про моделі поведінки чоловіка і жінки, які досі впливають на представників обох статей, незважаючи на їхні індивідуальні характеристики і вік. Тому сучасна гендерна лінгвістика зосереджена на дослідженні гендерної проблематики, зокрема на аналізі категорії роду, оскільки ця граматична категорія тісно пов'язана з гендерною ідентичністю особистості.

Актуальність роботи обумовлюється тим, що граматична категорія роду є однією з найважливіших категорій іменників як в англійській, так і в українській мовах. Вивчення особливостей вираження роду в цих мовах має значне теоретичне та практичне значення. В процесі соціалізації формуються гендерні моделі поведінки людини, де цінності та уявлення про ролі чоловіка і жінки у суспільстві транслюються через способи передачі інформації. Оцінка цих ролей має значний вплив на суспільний статус індивідів та визначає установки, переконання і стереотипи їхньої поведінки.

У сучасній англійській мові категорія роду визначається протиставленням аналітичних та неаналітичних форм, хоча цей поділ є досить умовним, як і сама опозиція за ознакою роду. Лінгвістичні форми, які виражають значення чоловічого і жіночого роду, слугують лінгвістичними інструментами конструювання гендеру в соціальній практиці. Розподіл іменників на чоловічий, жіночий та середній роди ґрунтується на природній класифікації об'єктів за ознакою наявності чи відсутності статі. Збагачення родових класів відбувається за рахунок додавання до них іменників, які відображають як живі, так і неживі об'єкти.

Питання роду як лінгвістичної категорії в англійській мові вивчали такі науковці, як М. Антонович, М. Блох, М. Ібрагім, Р. Короленко, А. Мартинюк, І. Серова, О. Смирницький, О. Тімпо, О. Федорова, Ч. Хоккет, Т. Шварненгер та інші.

Мета курсової роботи: дослідити граматичну категорію роду в англійській та українській мовах, порівняти їх особливості та визначити спільні та відмінні риси.

Завдання курсової роботи:

- Визначити поняття граматичної категорії роду.
- Охарактеризувати особливості вираження роду в англійській мові.
- Дослідити специфіку граматичної категорії роду в українській мові.
- Порівняти особливості вираження роду в англійській та українській мовах.
- Зробити загальні висновки з дослідження.

Методи дослідження:

- Аналіз наукової літератури.
- Порівняльно-аналітичний метод.
- Описовий метод.

Практична значущість: результати дослідження можуть використовуватися вчителями англійської та української мов для покращення викладання граматики, а також студентами філологічних факультетів при вивченні контрастивної граматики англійської та української мов.

Структура курсової роботи: Робота складається з вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел.

Розділ 1. Теоретичні аспекти граматичної категорії роду

1.1 Основні напрямки гендерних досліджень

Різні дослідження вказують на те, що гендерний підхід у лінгвістиці заснований на уявленні про культурно-соціальний статус як важливу характеристику, що формується суспільством і його нормами, а не на біологічних відмінностях між чоловіками та жінками. Aitchison J. у своїй книзі "Teach Yourself Linguistics" (2008) [1] розглядає питання граматичної категорії роду як один з аспектів лінгвістики, що вивчається студентами. Brown G. та Yule G. у книзі "Discourse Analysis" (1988) зосереджуються на аналізі дискурсу, у тому числі на використанні родових маркерів у текстах [2]. Cutting J. в своїй книзі "Pragmatics and Discourse. A Resource Book for Students" (2002) досліджує прагматичні аспекти використання родових форм у мовленні [3]. Fromkin V., Rodman R., Hyams N. у "An Introduction to Language" (2011) пропонують загальні знання про граматичні категорії, включаючи різні підходи до родової категорії [4-5]. Larson R. у книзі "Grammar as Science" (2010) може розглядати граматичні явища з наукової точки зору, включаючи гендерну граматику [6]. Trask R.L. у "Language and Linguistics. The Key Concepts" (2007) може надати вичерпний огляд ключових понять у лінгвістиці, включаючи граматичну категорію роду [7]. Yule G. у "The Study of Language" (2010) може розглядати мовні явища, включаючи семантичні та прагматичні аспекти використання родових форм [8]. Ці автори внесли значний внесок у вивчення граматичної категорії роду в англійській та українській мовах через свої дослідження та публікації в галузі лінгвістики та дискурсу.

Основними підставами гендерних досліджень є виявлення різниць у статусах, ролях та інших аспектах життя чоловіків і жінок, а також аналіз явищ влади та домінування, які формуються у суспільстві через гендерні ролі та взаємини. Гендерна теорія дозволяє переглядати літературні тексти з нового ракурсу, де відтворюються чоловічий і жіночий погляди на світ (гендерна картина світу), стосунки між статями, а також виблискують питання про

жіночу творчість, яка залишається актуальною і знаходить нові можливості завдяки гендерології. Одними з найбільш конкретних прикладів гендерної бінарності, що мають стійкий характер та мало зазнають змін, є слова, якими ми користуємося при обговоренні питань гендеру та гендерної ідентичності. Кожна людина може вибрати мову, що відповідає її розумінню власної гендерної ідентичності та способам її вираження.

Андроцентризм в мові - це явище, коли загальний чоловічий рід використовується для позначення як чоловіків, так і жінок, і коли у мові вихідною точкою вважається чоловік, про це свідчить грецьке походження терміну "андроцентризм" (від *andros* - чоловік).

Домінування загального чоловічого роду спостерігається в текстах різних жанрів: від національних гімнів (наприклад, "І покажем, що ми, браття, козацького роду") до підручників (як у виразі "Любий першокласнику!"), офіційних документів, оголошень про роботу ("На роботу потрібні креативні та талановиті дизайнери"), а також у назвах офіційних свят (як "День вчителя" або "День Конституції") та почесних звань (наприклад, "Герой України" чи "Заслужений майстер спорту України").

Андроцентризм проявляється в різних сферах - в мові, історії, філософії, літературі, біології тощо - коли центром або вихідною точкою вважається чоловік, а жінка часто розглядається як "інше", менш важливе або похідне. Такий андроцентричний підхід спостерігається і у лексичних лакунах, коли на позначення багатьох професій відсутні назви жіночого роду, а також у формулюваннях крилатих висловів та узусі мови [9, с. 120].

Механізми підпорядкування жінок втілюються через андроцентричну структуру мови та прийняті в суспільстві мовні практики. Слова та вирази, що виражають негативну оцінку або презирство (такі як "дурень", "егоїст", "мегера", "фурія"), можуть бути включені у категорію пейоративів. Мовний сексизм полягає у вираженні тенденційних поглядів, які принижують та стереотипізують жінок за їхньою статевою ознакою. Коли такі погляди закріплюються в мовних нормах, це можна назвати інституалізованим

сексизмом. Однак існує також побутовий сексизм, що проявляється у мовленні через систему звертань, компліментів, похвал, відзнак та інших мовних практик.

Дослідник К. Каталано зазначає, що в устах упереджених або гендерно нечутливих людей будь-яка мова може звучати посекусистськи, оскільки мова набуває сексистського забарвлення саме в мовленні, яке може бути як усним, так і писемним.

Для встановлення владно/субординованих смислів можуть використовуватися різноманітні інструменти, серед яких гендерна метафора, гендерні стереотипи і сексистське висловлювання, у тому числі сексистські анекдоти та жарти. Гендерна метафора використовується у медіа для створення сенсаційних образів, а також як художній фігуральний засіб, але вже сама назва може апелювати до сексистських стереотипів [12, с. 423].

М. Ібрахім порівнює романтичну теорію уособлення з фактами фонетичних змін, морфологічними та синтаксичними закономірностями, а також лінгвістичною аналогією. Він висловлює думку про те, що категорія роду у мові більше пов'язана з лінгвістичними, аніж з екстралінгвістичними факторами. Його погляд базується на теорії, яка стверджує, що виникнення роду в мові виникає через різницю у закінченнях примітивних мов жінок і чоловіків [13, с. 25].

Дж. Корбетт описує систему природного роду, де рід присвоюється на іменникам виходячи з їхнього значення без урахування форми слова. У таких системах іменники поділяються на три категорії: чоловічий рід, жіночий рід і нейтральний рід, ґрунтуючись на екстралінгвістичних протиставленнях, таких як "людина / не-людина" та "чоловік / жінка". Це призводить до логічних та передбачуваних семантичних родових систем [13].

1.2. Спосіб формування роду

Категорія роду в англійській мові визначається за допомогою відповідності іменників з займенниками третьої особи однини, які виступають як родові класифікатори. Це призводить до створення особливої трьохродової

системи, де іменники можуть одночасно належати до чоловічого і жіночого роду через співвідношення між іменниками та займенниками.

Ч. Хоккет виділяє сім родів іменників англійської мови на основі співставлення іменників із займенниками. Вона робить висновок, що категорію роду в англійській мові можна розглядати більш гнучко, враховуючи вимоги взаємного неперетинання родових класів або визнавши сім родів замість традиційно визнаних трьох.

Таким чином, дослідження в гендерній лінгвістиці показують, що категорія роду в мові може бути досить складною і динамічною, залежно від мовного та культурного контексту [14, с. 56].

Специфікація у мові представляє непрозору жіночу стать шляхом послідовного та симетричного маркування статі. У англійській мові цей процес виявляється у вживанні лексико-граматичних пар, таких як *he* чи *she*, *actors* чи *actresses*. Хоча, з морфологічного погляду, фемінітиви (жіночі форми іменників) менш поширені в англійській мові порівняно з українською, де "фемінізація більш характерна для флективних мов". Інший мовний процес, відомий як нейтралізація, є ключовим інструментом гендерної політкоректності. Наприклад, усунення гендерної специфіки назв професій підкреслює необхідність політкоректного використання мови та дотримання морально-етичних норм.

Іншим аспектом є лексичний рівень репрезентації гендеру, особливо у вираженні "особи" та "істоти". Тут ключовою є пара лексем *woman* і *man*, що узагальнено виражають ознаки гендеру, а також інші лексеми, що вказують на різні аспекти особистості, професійність, етнічність, статус та інші характеристики осіб.

Висновки до Розділу 1

Дослідження підтверджують, що гендерний підхід у лінгвістиці базується на культурно-соціальному статусі, а не на біологічних відмінностях між чоловіками та жінками. Автори, такі як Aitchison, Brown, Yule, Fromkin,

Rodman, Hyams, Larson, Trask, та інші, внесли значний внесок у вивчення граматичної категорії роду через свої дослідження та публікації. Гендерна теорія дозволяє переглядати літературні тексти з нового ракурсу, відображаючи чоловічий і жіночий погляди на світ та питання про жіночу творчість. Андроцентричний підхід в мові проявляється через використання загального чоловічого роду для позначення як чоловіків, так і жінок, що свідчить про нерівність у використанні мовних ресурсів.

Узагальнюючи, дослідження граматичної категорії роду, гендерної теорії та андроцентризму в мові дозволяють краще розуміти вплив культурно-соціальних норм на мовні практики та взаємини у суспільстві.

Розділ 2. Особливості вираження роду в англійській мові

2.1. Граматичні та лексичні особливості вираження роду в англійській мові

Семантично в англійській мові виділяють іменники на позначення істот (що в свою чергу поділяються на жіночі та чоловічі особини) та неістот. Граматична категорія роду в англійській мові характерна лише для іменників та існує доти, доки можливо замінити іменник займенником третьої особи однини. Цим зумовлений особливий зв'язок між біологічною статтю (або її відсутністю) та граматичним родом. В англійській мові розрізняють чотири роди іменників: чоловічий (masculine), жіночий (feminine), середній (neuter), та 15 спільний (common gender). Семантично в англійській мові іменники поділяють на істоти та неістоти [15, с. 45].

Розглянемо правила визначення роду іменників на позначення істот.

Таблиця 2.1.

Іменники на позначення істот чоловічої статі належать до чоловічого роду, а жіночої статі - до жіночого роду

Маскулін	Фемінін
a man (he)	a woman (she)
a boy (he)	a girl (she)
a son (he)	a daughter (she)
a rooster (he)	a hen (she)
a lion (he)	a lioness (she)
a bull (he)	a cow (she)

На рід іменника, що позначає істоту, можуть вказувати словотвірні суфікси -or/-er (masculine); -ess, рідше -ine/-ina (feminine).

Таблиця 2.2

Словотвірні суфікси, що вказують на рід іменника

Маскулін (-or/-er)	Фемінін (-ess)
director	directress
prosecutor	prosecutrix
waiter	waitress
actor	actress
emperor	empress
conductor	conductress
heir	heiress
hunter	huntress
mayor	mayoress
manager	manageress
masseur	masseuse
painter	paintress
poet	poetess
professor	professoress
prince	princess
priest	priestess
tailor	tailoress
waiter	waitress
wizard	witch

На рід іменника, що позначає особу, можуть вказувати такі компоненти складних та складених слів, як boy-/girl-, -man/-woman, -lord/-lady, man-/maid-, male/female, boy/girl etc.

Таблиця 2.3

Приклади компонентів складних та складених слів, що вказують на рід іменника

Маскулін	Фемінін
a boyfriend	a girlfriend
a businessman	a businesswoman
a landlord	a landlady
a manservant	a maidservant
a male worker	a female worker
a boy scout	a girl scout

Таблиця 2.4

Приклади компонентів складних та складених слів, що вказують на рід іменника

Іменник	Вживання
a cousin	He/She is my cousin.
a friend	He/She is my friend.
a partner	He/She is my partner.
a chef	He/She is a chef.
a doctor	He/She is a doctor.
a teacher	He/She is a teacher.

Назви тварин вважаються середнім родом, коли стать тварини невідома або не важлива у даному контексті. This is my cat, Bob. He is hungry (Використання імені "Bob" вказує на те, що це саме кіт.)

Oh, poor little cat. It is hungry. (Оскільки мовець не знає статі тварини.)

Деякі іменники мають різні назви для істот чоловічого та жіночого роду.

Таблиця 2.5

Приклади істот, що мають різні назви залежно від гендеру

Masculine	Feminine
a father	a mother
a gentleman	a lady
a king	a queen
a boar	a sow
a bull	a cow
a drake	a duck

a buck	a doe
a ram	a ewe
a rooster	a hen
a stallion	a mare
a gander	a goose
a nephew	a niece
a brother	a sister
a son	a daughter
a husband	a wife
an uncle	an aunt
a boy	a girl
a man	a woman

Таблиця 2.5. наводить лише деякі приклади істот, що мають різні назви залежно від статі, але в англійській мові можуть існувати винятки, коли істоти чоловічої статі мають таку ж назву, що і істоти жіночої статі (наприклад, "sparrow" - горобець).

Важливо відзначити, що англійська мова стала більш гендерно нейтральною, і тепер все частіше використовують загальні назви, які не вказують на стать (наприклад, "parent" - батько/мати).

Звичайно, ось деякі приклади іменників, які описують неістоти і можуть мати відмінний від середнього роду рід:

1. Чоловічий рід:

- Батько (Father)
- Король (King)
- Лев (Lion)
- Сонце (Sun) - у персоніфікації
- День (Day) - також у персоніфікації
- Океан (Ocean) - у персоніфікації
- Молоток (Hammer) - у персоніфікації

2. Жіночий рід:

- Мати (Mother)

- Королева (Queen)
- Місяць (Moon) - у персоніфікації
- Планета (Planet) - у персоніфікації
- Весна (Spring) - у персоніфікації
- Земля (Earth) - у персоніфікації
- Країна (Country) - у деяких випадках у літературі

3. Жіночий рід (транспортні засоби):

- Літак (Airplane)
- Яхта (Yacht)
- Лінійка (Ruler) - у персоніфікації

4. Чоловічий рід (інструменти):

- Шуруповерт (Drill)
- Лазер (Laser)
- Ключ (Wrench) - у персоніфікації

Такі винятки можуть виникати через культурні асоціації або персоніфікацію, де автор надає неістоті чоловічий або жіночий рід для підсилення образу чи виразності.

Висновки до Розділу 2

У розділі 2 було розглянуто особливості вираження роду в англійській мові. Категорія роду в англійській мові характерна для іменників існує лише доти, доки можливо замінити іменник займенником третьої особи однини. Це створює особливий зв'язок між біологічною статтю і граматичним родом.

Є чотири роди іменників в англійській мові: чоловічий (masculine), жіночий (feminine), середній (neuter), та спільний (common gender). Суфікси та компоненти складних іменників можуть вказувати на їх рід, такі як -or/-er для маскулін і -ess для фемінін. Назви тварин вважаються середнім родом, якщо стать тварини невідома або не важлива у контексті.

Існують винятки у визначенні роду, наприклад, деякі істоти мають різні назви для чоловічого та жіночого роду, а також винятки у назвах неістот.

Англійська мова стає більш гендерно нейтральною, використовуючи загальні назви, які не вказують на стать.

У цілому, розділ 2 розкриває різноманітні аспекти вираження роду в англійській мові, від традиційних форм до сучасних тенденцій у створенні більш гнучких та нейтральних виразів.

Розділ 3. Специфіка граматичної категорії роду в українській мові

3.1 Системи вираження роду в українській мові

Українська мова відрізняється тим, що всі іменники мають незмінний рід, який розрізняється на чоловічий, жіночий, середній і спільний. Цей рід може виражатися чотирма способами: лексичним, морфологічним, словотвірним і синтаксичним.

Грамматичний рід є однією з основних характеристик іменника в українській мові. Усі іменники в однині мають постійне значення роду: чоловічого, жіночого або середнього. Ця категорія роду відрізняється від роду прикметників, числівників, займенників, дієприкметників та дієслів, які залежать від синтаксичного контексту. Історично, граматичний рід сформувався на базі категорій живих та неживих істот ще на європейському рівні. Категорія роду у іменниках визначається морфологічними ознаками, синтаксичними зв'язками у реченні, семантикою та іншими факторами. Наприклад, у словосполученні "біла ворона" означено жіночий рід через форму називного відмінка, синтаксичний зв'язок з прикметником та семантику. Також, у множині форми іменників не вказують на конкретний рід, але їх співвідношення з формами однини може розкривати родові відтінки.

Лексичний спосіб визначення роду застосовується до іменників, що позначають назви тварин і осіб. Він базується на наявності родових форм одного слова, які утворені від різних основ і не мають морфологічних спільностей між собою.

Морфологічний спосіб реалізується через словотворення від однієї основи. Кожен рід має свій набір закінчень відповідно до відміни, який дозволяє визначити рід іменника під час відмінювання.

Словотвірний спосіб використовує суфікси, які надають похідному слову певного роду. Наприклад, суфікси -ор, -ар/-яр вказують на чоловічий рід, а -ка, -иця вказують на жіночий рід.

Синтаксичний спосіб проявляється у взаємодії слів у реченні. Рід іменника впливає на інші частини мови, що допомагає визначити його рід.

Кількісний числівник "два" особливо важливий, оскільки він змінює форму іменника у множині відповідно до його роду в однині. Найефективнішими способами визначення роду в українській мові є синтаксичний та морфологічний, бо вони охоплюють більшість іменників. Лексичний та словотвірний способи часто використовуються додатково для певних груп іменників [16, с. 52].

Граматична категорія роду притаманна як українській, так і англійській мовам. В обох мовах виділяють чотири роди: чоловічий, жіночий, середній та спільний. Проте, способи вираження роду суттєво відрізняються.

1. Нейтралізація

Українська мова:

- Синтаксична нейтралізація:
 - Використання загальних назв: "лікар", "вчитель", "студент".
 - Заміна родових форм множини на спільний рід: "діти", "люди".
- Морфологічна нейтралізація:
 - Використання суфіксів -тель/-ниця ("викладач", "викладачка").
 - Зміна закінчень: "директор" - "директорка".
- Лексична нейтралізація:
 - Використання парних слів: "батько" - "мати", "хлопець" - "дівчина".
 - Заміна слів з родовим значенням на нейтральні: "чоловік" - "людина", "жінка" - "особа".

Англійська мова:

- Відсутність граматичного роду у більшості іменників:
 - "doctor" - може позначати як чоловіка, так і жінку.
 - "teacher" - використовується для людей обох статей.
- Використання загальних назв:
 - "firefighter" - пожежник (замість "пожежник" / "пожежниця").

- o "police officer" - поліцейський (замість "поліцейський" / "поліцейська").
- Використання зворотів з "he/she":
 - o "He/She is a doctor." - "Він/вона лікар."

2. Фемінізація

Українська мова:

- Традиційно фемінітиви утворюються за допомогою суфіксів:
 - o -ка/-ця: "науковець" - "науковиця", "педагог" - "педагогиня".
 - o -иня: "директор" - "директорка", "інженер" - "інженерка".
- Існують альтернативні способи фемінізації:
 - o Заміна слів: "міністр" - "міністерка", "депутат" - "депутатка".
 - o Словосполучення: "жінка-президент", "голова-жінка".

Англійська мова:

- Фемінітиви не мають чіткої структури:
 - o Додавання суфіксів -ess, -ette, -a: "actress", "waitress", "manageress".
 - o Заміна слів: "policeman" - "policewoman", "fireman" - "firewoman".
 - o Використання гендерно-нейтральних форм: "chairperson", "firefighter".

Аналіз прикладів:

1. "Людина" / "Person"

- Українська мова має нейтральну форму "людина", а також родові форми "чоловік" та "жінка".
- Англійська мова використовує слово "person" для позначення людей обох статей.

2. "Лікар" / "Doctor"

- В українській мові існують родові форми "лікар" та "лікарка".
- Англійська мова використовує слово "doctor" без родового розрізнення.

3. "Інженер" / "Engineer"

- В українській мові використовується фемінітив "інженерка".
- Англійська мова використовує слово "engineer" без родового розрізнення.

4. "Президент" / "President"

- В українській мові використовується фемінітив "президентка".
- В англійській мові використовується гендерно-нейтральна форма "chairperson" або "president".

Українська та англійська мови по-різному використовують стратегії нейтралізації та фемінізації для назв, що можуть стосуватися осіб будь-якої статі.

- Українська мова:
 - Має більш розвинені засоби для вираження роду, включаючи синтаксичні, морфологічні, лексичні та словотвірні.
 - Використовуються як нейтральні назви, так і родові форми та фемінітиви.
- Англійська мова:
 - В більшості випадків не визначає рід іменників.
 - Використовуються переважно нейтральні назви.
 - Існують обмежені способи фемінізації за допомогою суфіксів або заміни слів.

Англійська мова демонструє тенденцію до гендерної нейтральності, уникаючи займенників he/she та замінюючи їх на більш універсальні форми. В українській мові фемінітиви є поширеним засобом підкреслення ролі жінок у суспільстві, хоча їх використання може бути не завжди доречним.

Висновки до Розділу 3

Отже, в українській та англійській мовах існує граматична категорія роду, що поділяється на чоловічий, жіночий, середній та спільний. Однак способи вираження цієї категорії відрізняються між цими мовами. Українська мова використовує синтаксичні, морфологічні, лексичні та словотвірні засоби для передачі роду, в той час як англійська в основному визначає рід шляхом порівняння іменника з займенником. Це пояснюється різними граматичними особливостями цих мов, такими як зміна флексій, узгодження роду в реченні, семантичний розподіл іменників тощо. Незважаючи на ці відмінності, є спільні

риси, наприклад, можливість утворення родових форм іменника через словотвірні суфікси та наявність спеціальних родових форм для позначення статі осіб та тварин. Таким чином, можна вважати категорію роду у цій мовній парі аломорфічним явищем.

Загальні висновки

Граматична категорія роду є важливим аспектом мовної системи як в англійській, так і в українській мовах. Вона визначає специфічні характеристики іменників і впливає на будову речень і виразний потенціал мови.

Основні відмінності у вираженні роду між англійською та українською мовами полягають у способах визначення роду іменників. Українська мова використовує різноманітні морфологічні, лексичні та синтаксичні засоби для передачі роду, тоді як англійська частіше визначає рід шляхом контекстуального узгодження іменника з відповідним займенником

Українська мова має три граматичні роди (чоловічий, жіночий, середній), в той час як англійська мова розрізняє чотири роди (чоловічий, жіночий, середній, спільний). Це відображає різницю у вираженні родових характеристик між двома мовами.

Однак, обидві мови демонструють певні спільні риси у вираженні граматичної категорії роду, такі як можливість утворення родових форм через словотвірні суфікси та наявність особливих форм для позначення статі осіб та тварин.

У підсумку, хоча англійська та українська мови використовують різні підходи до вираження граматичної категорії роду, обидві мови володіють багатьма спільними механізмами, які дозволяють відтворювати цю важливу лінгвістичну категорію у мовленні.

Резюме

У даному дослідженні було проведено аналіз граматичної категорії роду в англійській та українській мовах з урахуванням теоретичних аспектів, особливостей вираження роду та специфіки категорії роду у кожній мові.

У першому розділі були розглянуті теоретичні аспекти граматичної категорії роду. Висновки до цього розділу показали, що різноманітність морфологічних, лексичних та синтаксичних засобів у вираженні роду визначається специфікою кожної мови.

У другому розділі були розглянуті особливості вираження роду в англійській мові, зокрема використання контекстуального узгодження іменника з займенником для визначення роду. Висновки підкреслили важливість контексту у визначенні роду в англійській мові.

Третій розділ присвячений специфіці граматичної категорії роду в українській мові, де рід передається за допомогою різноманітних морфологічних, лексичних та синтаксичних засобів. Висновки цього розділу підкреслили багатоаспектність вираження роду в українській мові.

Загальні висновки вказують на те, що граматична категорія роду визначається не лише морфологічними особливостями, але й контекстом та семантичними факторами у мовленні. Різноманітність способів вираження роду відображає різні лінгвістичні традиції та особливості кожної мови, але одночасно вказує на спільні аспекти, які визначають цю важливу граматичну категорію у мовленні як в англійській, так і українській мовах.

Ключові слова: гендерна лінгвістика, гендер, стать, рід, граматична категорія роду, іменник.

Summary

This study conducted an analysis of the grammatical gender category in English and Ukrainian languages, considering theoretical aspects, gender expression peculiarities, and the specifics of gender category in each language.

The first chapter examined the theoretical aspects of the grammatical gender category. The conclusions drawn from this chapter revealed that the variety of morphological, lexical, and syntactic means in expressing gender is determined by the specificity of each language.

The second chapter explored the peculiarities of gender expression in English, particularly focusing on the use of contextual agreement between nouns and pronouns to determine gender. The conclusions emphasized the importance of context in determining gender in the English language.

The third chapter delved into the specifics of the grammatical gender category in the Ukrainian language, where gender is conveyed through various morphological, lexical, and syntactic means. The conclusions of this chapter highlighted the multifaceted nature of gender expression in the Ukrainian language.

Overall conclusions indicate that the grammatical gender category is defined not only by morphological features but also by context and semantic factors in speech. The diversity of gender expression methods reflects different linguistic traditions and features of each language, while also pointing out common aspects that define this important grammatical category in both English and Ukrainian languages.

Keywords: gender linguistics, gender, sexual gender, grammatical gender category, noun.

Список використаної літератури

1. Aitchison J. (2008) Teach Yourself Linguistics . Jean Aichison. 6th ed. Chicago: Contemporary Books. с. 259.
2. Brown G. (1988) Discourse Analysis. Gillian Brown, George Yule. Cambridge etc.: Cambridge University Press, с. 288.
3. Cutting J. (2002) Pragmatics and Discourse. A Resource Book for Students. Joan Cutting. London and New York: Routledge, с. 187.
4. Encyclopedia of Language and Linguistics. (2006) [eds. E. K. Brown; A. Anderson et al]. Boston: Elsevier, с. 612.
5. Fromkin V. (2011) An Introduction to Language. Victoria Fromkin, Robert Rodman, Nina Hyams. 9th ed. Boston: Wadsworth Cengage Learning, с. 620.
6. Larson R. (2010) Grammar as Science. Richard K. Larson. Cambridge: The MIT Press, с. 433.
7. Trask R.L. (2007) Language and Linguistics. The Key Concepts. Ronald Trask. New York: Routledge, с. 370.
8. Yule G. (2010) The Study of Language. George Yule. 4th ed. Cambridge etc.: Cambridge University Press, 320 p.
9. Гендер для медій URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Mayerchyk_Maria/Hender_dlia_medii.pdf
10. Бойван, О. С., & Ковтун, О. В. (2021). Теоретичні аспекти дослідження граматичної категорії роду в англійській мові. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/6_2021/part_1/6-1_2021.pdf#page=105
11. Catalano C., Shlasko D. (2010) Transgender oppression: Introduction. Readings for diversity and social justice. New York, Routledge, с. 423-429.
12. Ibrahim M. H. (1973) Grammatical Gender: Its Origin and Development. The Hague: Mouton and Co.
13. Corbett G.G. (1991) Gender. Cambridge: Cambridge Univ. Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139166119>

14. Hockett Ch. (1958) A course in Modern Linguistics. N.Y.: The Macmillan Company, с. 233.

15. Хоменко Е. Г. (2007). Рід іменника (The Gender of the Noun). Граматика англійської мови. 2-ге вид. Київ: “Знання-Прес”. с. 45–47.

16. Горпинич В. О. (2004) Засоби вираження категорії роду. Морфологія української мови. Київ: “Академія”. с. 52–53.